

BESLUT

Beslutsdatum
2024-06-12

Beslutsfattare
Utbildnings- och forskningsnämnden

Diarienummer
C 2023/1298

Intern Utbildningsutvärdering Barnmorskeexamen

Beskrivning av ärendet

UUU IHOV har slutfört utvärdering av barnmorskeexamen och ett utkast till utlåtande är framtaget.

Beredning av ärendet

UFN har genomfört kvalitetsgranskning av Barnmorskeexamen med stöd av sakkunniga professor Ingegerd Hildingsson, Uppsala universitet, och professor emerita Ingela Lundgren, Göteborgs universitet. Dialog mellan nämndens granskningsutskott och representanter för utbildningen har förts 2023-08-14 och 2024-05-27.

Beslutets implementering

Utlåtandet kommer att tillsändas rektor.

Beslut

Utbildnings- och forskningsnämnden beslutar, protokoll 2024-06-12,

- att fastställa utlåtande efter utvärderingen av Barnmorskeexamen,
- att en utvecklingsplan ska vara UFN tillhanda 2025-12-31.

Ärendet föredrogs av Anna Annerberg, prodekan.

Linda Vixner

Dekan

Ordförande

Roger Nyberg

Justerare

Bilaga

Utvärderingsrapport Barnmorskeexamen

Utlåtande efter utvärdering av barnmorskeexamen

Delges

Rektor

IL IHOV

Signerats av: Roger Nyberg (HDa), 2024-06-20

Signerats av: Linda Vixner (HDa), 2024-06-20

Utvärderingsrapport Barnmorskeexamen

UFN har utvärderat utbildning ledande till Barnmorskeexamen.

Rapporten baserar sig på sakkunnigytranden och de skriftliga underlag som togs fram 2022 (självvärderingar inklusive bilagor, matris över kurser/examensmål, ett urval bedömningskriterier, kurs- och utbildningsplaner, samt ett urval kursanalyser). Därutöver har intervju med en student som avslutat utbildningen genomförts och ingått i utskottets underlag.

De skriftliga underlagen har granskats av externa sakkunniga professor Ingegerd Hildingsson, Uppsala universitet, och professor emerita Ingela Lundgren, Göteborgs universitet, som lämnat yttranden enligt formulär Bedömning efter extern granskning av huvudområde eller yrkesprogram.

Dialog om rapporten har förts 2023-08-14 mellan UGU IHOV och representanter för utbildningen Kerstin Erlandsson och Christina Pedersen, och mellan UUU IHOV och ämneskollegiet vid ämnesmöte 2024-05-27.

1. Profil och utveckling

Utbildningens kunskapsbidrag vid Högskolan Dalarna

Barnmorskeprogrammet leder fram till yrkesexamen barnmorska 90 hp, varav 60 hp även utgör grund för magisterexamen i ämnet Sexuell, Reproduktiv och Perinatal Hälsa (SRPH).

Yrkesexamen barnmorska är en grundförutsättning för Socialstyrelsens utfärdande av legitimation som barnmorska vilket leder till yrkesarbete inom hälso- och sjukvården, både med anställning inom offentlig och privat sektor eller som egenföretagare. Barnmorskeutbildningen är forskningsförberedande och ligger till grund för vidare studier så som master- och doktorandstudier.

I barnmorskeprogrammen i Sverige råder konsensus kring antalet förlossningar och vårdfall på förlossningen som krav för yrkeslegitimation: För legitimation som barnmorska krävs att den studerande bistått 50 födande kvinnor i förlossning varav två kan vara kejsarsnitt och bistått 100 kvinnor i värkarbete eller i eftervård på förlossningen. För förskrivningsrätt av preventivmedel krävs 30 timmar preventivmedelsrådgivning inklusive spiralinsättningar.

Enligt självvärderingen profilerar sig ämnet Sexuell Reproduktiv Perinatal Hälsa (SRPH) och barnmorskeutbildningen vid HDa mot internationalisering med fokus på hållbarhet inom ämnet SRPH. Under utbildningen till barnmorska ges möjlighet till internationella utbyten genom Erasmus+, Minor Field Study, Linnaeus Palme stipendium och Nordplus. Undervisning och framskrivande av examensarbete har genomgående en strimma av internationalisering.

Sakkunnigas kommentarer

Utbildningens har en internationell profil mot låginkomstländer som beskrivs tydligt i självvärderingsdokumentet och avspeglas som strimmar i undervisning och examensarbeten. Profilen är intressant och barnmorskeprogrammet har utifrån Agenda 2030 och dess mål förtydligt profileringen inom programmet, vilket är en styrka då det både har genererat medel och involverar studenterna i sina examensarbeten och i kurserna. En av de sakkunniga påpekar dock att den internationella profilen är svagare mot för Sverige liknande utbildningsmiljöer såsom de nordiska länderna och övriga Europa.

Utskottets kommentarer

Utskottet uppfattar att barnmorskeprogrammet motsvarar de krav som kan ställas på en utbildning på avancerad nivå, med nära samarbete mellan studenter och lärare och en god forskningsanknytning som stärks av miljöns internationella profil. Utbildningens användbarhet är tydlig i hälso- och sjukvården och utgör även en stadig grund för vidare högre studier.

Omvärldsbevakning och utvecklingsarbete

Enligt självvärderingen upprätthåller kollegiet aktiva nätverk som ständigt utvecklas i syfte att säkerställa utbildningens relevans för arbetslivet. Detta sker genom regelbunden delaktighet: 1) Lokalt genom branschråd med region Gävleborg, Dalarna och Värmland. 2) Nationellt i Svenska barnmorskeförbundets utbildningsråd och i dialog med Vårdförbundet, som medlemmar i svenska barnmorskeförbundets internationella råd samt i Swedish Institute for Global Health Transformation (SIGHT) universitetsnätverk. 3) Globalt genom aktörsmöten på UD (Svenska ambassaden), i möten med WHO (World Health Organization) och UNFPA (The United Nations Population Fund).

Vid program- och ämnesmöten tas studenternas synpunkter till vara i utbyte av erfarenheter mellan kollegiet och studentrepresentanter, och studenterna ges reella möjligheter att aktivt medverka i utvecklingsarbetet på alla nivåer inom utbildningen.

Extern granskning av examensarbeten genomförs regelbundet via avtal med Mälardalens Universitet (MDU) och dess barnmorskeutbildning för att upprätthålla kvalitet på examensarbeten.

En utmaning under den närmaste 5-årsperioden är enligt självvärderingen rekrytering av meriterade och disputerade lärare. En fortsättning av den inslagna vägen med blandat nätbaserat lärande och campusförlagda delar kan vara en väg framåt för att möta framtidens utmaningar med rekrytering av både lärare och studenter. Blandad nätbaserad och campusförlagd utbildning ger möjlighet att i framtiden möta pandemier, elbrist, klimatförändringar och omvärldsrelaterade kriser.

Självvärderingen refererar också till nationella utmaningar och förändringar i yrkesrollen för barnmorskor som beskrivs i utredningen SOU 2022:35, såsom nya vårdmiljöer med digitalisering, AI samt teambaserade arbetssätt för personcentrerad och samordnad vård. Utredningen slår fast att kvaliteten i barnmorskeutbildningarna i Sverige idag är hög men att längden på utbildningen bör utredas mer mot bakgrund av förändringarna i hälso- och sjukvården och krav på utökat innehåll. Volymen studenter i barnmorskeprogrammet behöver också utökas för att uppfylla nationella behov. Utbildningsplatser i klinisk utbildning samt bristen på kliniska handledare med tillräcklig erfarenhet och formell handledarkompetens är idag den största utmaningen. För HDa utgör också begränsade platser i verksamhetsförlagd utbildning (VFU) en "flaskhals" för möjligheten att utöka antalet helårsstudenter.

Sakkunnigas kommentarer

Utvecklingsmöjligheterna styrs i hög grad av de restriktioner som finns i relation till den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU), och av de framtida planerna som den nationella översynen föreslår. En av de sakkunniga föreslår dock vissa utvecklingsmöjligheter som kan vara genomförbara lokalt, och nämner t ex peer-learning, utnyttjande av dygnets alla timmar för VFU, och några dagars fältstudier under den första terminen för att få studenter att förstå vad barnmorskeyrket innebär. En sakkunnig lyfter fram att Barnmorskeprogrammet i högre utsträckning kan utveckla samarbeten med övriga nordiska länder och/eller länder i Europa där ansvarsområdet har likheter med den svenska barnmorskan.

Utskottets kommentarer

Genom att representanter för utbildningen är involverade i såväl lokala, nationella som internationella nätverk uppfattar utskottet att både omvärldsbevakning och bidrag till utveckling inom fältet sker på ett mycket aktivt sätt. Samverkan med Mälardalens universitet kring medbedömning av examensarbeten och

användningen internt av utvärderingar från såväl studenter som handledare bedöms vara en viktig grund för det interna kvalitetsarbetet.

Den främsta utmaning som barnmorskeutbildningen står inför uppfattas vara tillgången på VFU-placeringar med god kvalitet, givet det ökande trycket från samhället om att det behöver utbildas fler barnmorskor. Det i sin tur reser frågor om kompetensförsörjningen där den idag goda personalsituationen behöver upprätthållas. Användningen av digital teknik som stöd för lärande kan vara en nyckelfaktor, dels för att kunna erbjuda en attraktiv utbildning med god kvalitet för studenter oavsett deras geografiska avstånd till lärosätet, dels för rekrytering av personal med lämplig kompetensprofil.

2. Förutsättningar för utbildningen

Akademisk miljö och lärarkompetens

Namn/föd år/ bostadsort	Akademisk titel/ yrkes-examen	Befattning	Anställnings tids- begränsning	Anställning omfattning % av heltid	Undervisning omfattning % av heltid	Forskning omfattning % av heltid	Högskole- pedagogisk utbildning hp
Kerstin Erlandsson/ 1961/Västerås	Docent i vårdvetenskap/ BM/SDK	Lektor	tillsvidare	100%	20%	20%	15 hp
Marie Klingberg Allvin/ 1972/USA	Professor SRPH/ BM	Professor	tillsvidare	20%	5%	10%	15 hp
Catrin Borneskog Cinclair 1963/England	Dr. Med Vet/BM	Lektor	tillsvidare	100%	10%	20%	7,5 hp
Elin Ternström 1982/Uppsala	Dr. Med Vet/BM	Lektor	tillsvidare	100%	45%	20%	7,5 hp
Karin Ängeby 1966/Karlstad	Dr. Med Vet/BM	Lektor	tillsvidare	10%	10%	5%	15 hp
Linda Englund 1975/Falun	Magister Vårdvet	Adjungerad klinisk Adjunkt	tillsvidare	20%	20%	5%	7,5 hp
Niklas Envall/ 1984/Stockholm	Dr. Med Vet /BM	Lektor	tillsvidare	100%	30%	60%	15 hp
Ulrika Byrskog/ 1970/Borlänge	Docent i vårdvet/BM	Lektor	tillsvidare	100%	50%	50%	15 hp
Christina Pedersen 1961/Falun	Master Internationell hälsa	Adjunkt	tillsvidare	100%	70%	2%	15 hp
Maya Vergara 1979/Ukraina	Magister medicinsk vet/BM	Adjunkt	tillsvidare	100%	80%	2%	15 hp
Rebecca Boltstern 1980/Falun	Magister vårdvet/BM	Adjunkt	tillsvidare	20%	20%	2%	7,5 hp

Av tabellen i självvärderingen framgår att samtliga lärare på barnmorskeprogrammet har yrkesexamen och magisterexamen. Sju av elva är disputerade och en har masterexamen i internationell hälsa. Andelen tid för lärarnas forskning i tjänsten varierar mellan 2 och 60 % och andelen tid som forskande lärare deltar i undervisningen varierar mellan 5 och 45 %. Sju av elva har 15 hp högskolepedagogisk utbildning, övriga 7,5 hp. Två lärare har genomgått forskarhandledarutbildning.

Därutöver har en medarbetare 3 hp ledarskapsutbildning, två medarbetare har genomfört en stresshanteringskurs och tre medarbetare har genomfört utbildning för hållbar utveckling 3 hp.

Sakkunnigas kommentarer

De sakkunniga finner att lärarnas vetenskapliga och pedagogiska kompetens och kapacitet är tillfredsställande, med påpekan det inte tydligt framgår hur de disputerade lärarnas tid i undervisning används, exempelvis knutet till handledning, kursansvar och uppdrag som examinator. En av de sakkunniga betonar betydelsen av att de disputerade lärarna ges möjlighet att utifrån ett helhetsperspektiv ta ett ansvar för den teoretiska utvecklingen inom SRPH.

Studenternas kommentarer

Den intervjuade studenten uppfattar att lärarna var engagerade och engagerande, och uppfattades ha goda kunskaper. Det var lätt att kommunicera med dem, och de var ganska nära och tillgängliga för studenterna.

Utskottets kommentarer

Utskottet bedömer att lärarnas vetenskapliga och pedagogiska kompetens och -kapacitet idag är god med en stor andel disputerad personal i kombination med flera adjunkter. Lektorerna har dock i vissa fall relativt låg andel undervisning i programmet. I dialog meddelar dock representanter för utbildningen att lärartabellen inte stämmer helt med dagens förhållanden och att lektorer undervisar i högre grad. Positivt är att all personal är involverade i forskning, inklusive adjunkter om än så länge på en ganska begränsad nivå. Detta bidrar till att skapa en akademisk miljö och ger förutsättningar för en forskningsanknuten utbildning.

En av de sakkunniga lyfter betydelsen av att de disputerade lärarna tar ett helhetsgrepp om den teoretiska utvecklingen av ämnet i programmet. Utskottet uppfattar att detta sker genom funktioner som kursansvar, examinator och ämnesföreträdare, och genom att personalgruppens storlek borgar för sådana övergripande diskussioner med hela gruppen aktiv.

Forskningsaktivitet

Forskningsaktiviteten inom utbildningens avgränsning och profil avspeglas av mer än 100 publikationer mellan 2017–2021. Forskning som förankras i undervisningen rör graviditet, förlossning, postpartumvård, nyföddhetsvård, genus, LBTQ perspektiv, samkönat föräldraskap, preventivmedel, abortvård, förlossningsrädsla, fosterrörelser, hälsa och migration, föräldrastöd, fosterdöd, våld i nära relationer samt profession och hälsosystem.

Självvärderingen nämner att samverkansprojekt bedrivs med Karolinska Institutet om forskning och utbildning i Etiopien och bland afrikanska ledare i Östafrika, i Somaliland och i Bangladesh. Dessa leder till medelstuldelning och gemensamma doktorander och publikationer. Ett samverkansprojekt med Karlstads universitet har lett till en Lancet-publikation om bristningar.

Sakkunnigas kommentarer

De sakkunniga kommenterar forskningsaktiviteten med att volymen publikationer speglar en stark forskningsaktivitet i ämnet SRPH och att detta tyder på att utbildningens forskningsförankring upprätthålls och säkerställs.

Utskottets kommentarer

Forskningsaktiviteten är mycket god och stärks ytterligare av det etablerade internationella samarbetet. Listan med över 100 publikationer omfattar 31 artiklar där fler än en från lärarlaget har medverkat tillsammans, vilket visar en medveten strävan till sampublicering. Publikationslistan omfattar förutom lektorerna även en adjunkt vilket ses positivt.

Angående doktorandhandledning meddelar representanter för utbildningen i dialog att det idag är svårt att erhålla externa medel för doktorandtjänster inom området vid HDa, och att det är nödvändigt att upprätthålla handledarkompetens genom att även ingå i forskningsmiljöer vid andra lärosäten.

3. Utbildningens genomförande

Fördjupning och måluppfyllelse

Kursernas innehåll i relation till examensmålen presenteras i matrisform. I självvärderingen beskrivs att det finns ett antal progressionskedjor i utbildningen som tillsammans leder till måluppfyllelse särskilt baserat på kunskapsteoretisk grund och evidens, klinisk bedömning av hälsotillstånd samt barnmorskans profession och yrkesansvar.

Efter den första terminens teoretiska grund och den andra terminens VFU visar studenterna med ett självständigt examensarbete sin förmåga att hantera och fördjupa erhållen kunskap och forskningsanknyta den. Självvärderingen exemplifierar detta:

- a) Examensarbetet omfattar lärandemål att kritiskt reflektera över och analysera begrepp, teorier och perspektiv inom SRPH. Ett annat lärandemål är att värdera användbarhet och tillämpbarhet av forskningsbaserad kunskap i kliniska sammanhang. På så sätt stärks progressionskedjan från kurs ett där vetenskaplig metod och akademiskt skrivande fördjupas från grundnivå.
- b) Exempel på lärandemål i tredje och sista termin är att beskriva och problematisera kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa som mänsklig rättighet i relation till kultur, genus, biopsykosociala perspektiv och hållbarhetsperspektiv. Här prövas den samlade kompetensen inom mödra- och förlossningsvård.
- c) I preventivmedelsrådgivning och preventivt folkhälsoarbete lär studenten om dialog i självständigt handläggande, dokumentation, identifikation av särskilt stöd till kvinna och närstående i samband med krissituationer. Studenten ska visa förmåga att identifiera hälsoproblem eller riskbeteenden, informera och vid behov föreslå hälsofrämjande livsstilsförändringar. Studenten ska självständigt handlägga och vårda och med empatisk förmåga undervisa om komplexa interventioner samt visa på att kunskaper tillämpas i bedömningarna innan examen erhålls.

Sakkunnigas kommentarer

Övergripande bedömer sakkunniga att utbildningen svarar mot kraven för en utbildning på avancerad nivå och att progressionen är tydlig när det gäller de olika områdena för barnmorskans arbete, för VFU-kurserna och det vetenskapliga skrivandet, att olika lärandeaktiviteter och examinationer används i programmet och dessa förtydligas på ett bra sätt i självvärderingen.

En av de sakkunniga lyfter emellertid problematik avseende det teoretiska kursinnehållets placering i programmet och att examensarbetet är förlagt till termin 2 och 3, det vill säga innan de avslutande VFU-kurserna. Det mål som är otydligt är kunskapsmålet om bred och fördjupad kunskap om området för utbildningen (SRPH). Här hänvisas till den andra teoretiska kursen (3009) och sen finns målet med i samtliga följande kurser i programmet. Däremot har den andra kursen i kursplanen (3009) inget om teorier, begrepp och perspektiv inom SRPH som däremot finns med i VFU-kursen 3011 inom förlossningsvård (termin 2).

Sakkunnig menar sammantaget att det inte är optimalt att examinera teoretiska mål i en VFU-kurs för det första då föreläsningar och examination inom området är viktigt för kunskap och förståelse innan VFU, där det teoretiska perspektivet sen kan kontextualiseras. VFU-kursen bedöms enligt AssCE, vilket är ett gediget dokument men som inte handlar om teoretiska mål. För det andra är det genom detta upplägg otydligt hur studenterna ska kunna tillgodogöra sig fördjupade kunskaper inom teorier, begrepp och

perspektiv som sedan ska utgöra ram i ett examensarbete. Den sakkunniga kommenterar också att programmet fick liknande påpekanden från UKÄ 2011–2014.

Sakkunnig föreslår en översyn över hur fördjupningen av ämnet för utbildning säkerställs då examensarbetet är placerat före de två sista delkurserna, och att teori och VFU varvas och examensarbetet placeras sist i programmet.

Studenternas kommentarer

Den intervjuade studenten uppfattade att utbildningen var innehållsmässigt mycket bra, såväl i planering som i genomförande, men att utbildningen också var mycket intensiv med tidspress och studenten hade önskat att utbildningen genomförts över en längre tidsperiod.

Kursuppläggen uppfattades vara bra och studenten upplevde en tydlig koppling mellan lärandemål, läraaktivitet, examination och motiven varför innehållet var viktigt. Studenten arbetar sedan examen som barnmorska och kände sig efter examen väl förberedd för yrkeslivet. I arbetslivet som barnmorska har studenten fått en hel del positiv återkoppling från sina kollegor om sina kunskaper, vilket stärkte dennes självkänsla.

Utskottets kommentarer

Självvärderingen synliggör inte vilka mål som studenterna har svårt att uppnå och inget urval av bedömningskriterier hade bifogats underlaget. Utskottet bedömer dock utifrån val av aktiva verb i kursplanernas lärandemål att utbildningen har en god progression. Utskottet ser vidare som en särskild styrka att pedagogiska inslag som den globala samverkan möjliggör, aktiverar studenter både i planering och genomförande vilket bygger in och säkerställer kvalitet i utbildningen utöver de formella examinationerna.

Vid dialog meddelar representanter för utbildningen att en stor del av den teoretiska grunden går igenom i kursen Profession, teori och metod och att de teoretiska lärandemålen i VFU-kurserna examineras via en skriftlig uppgift med påföljande seminarium. Flera argument för examensarbetets placering lyftes. Kursen har tidigare varit placerad sist i programmet vilket innebar att studenterna inte blev klara inom terminen och att deras examen därigenom försenades, och som konsekvens även deras legitimation. Även logistiska skäl och klinikernas arbetsbelastning gör att VFU-kurserna inte lätt kan flyttas. Fördelar som visats sig med uppläggningsen där examensarbetet påbörjas termin 2 är bland annat att studenterna har de teoretiska kurserna i färskt minne, att stressen minskat, och att studenterna fått tid att reflektera över examensarbetet i de avslutande VFU-kurserna.

Utskottet finner inte att examensarbetenas kvalitet påverkas av programmets upplägg, och instämmer inte med den sakkunniga som ifrågasätter examination av teoretiskt innehåll och examensarbetskursens placering i programmet. Beroende på vad som läggs i begreppet SRPH:s teorier skulle dock detta innehåll eventuellt kunna förtydligas i kursplanen för Profession, teori och metod (3008).

Forskningsförankring

Kollegiet består av aktiva forskare som enligt självvärderingen delar med sig av forskningsresultat i undervisningen. Studenterna tar under utbildningen del av vetenskapliga texter, och de gör sig bekväma med den aktuella forskningen genom att de kan ställa frågor till aktiva forskare och ha en dialog. I rapportskrivande genom hela utbildningen övar studenterna förmågan att göra självständiga och kritiska bedömningar på vetenskaplig grund. Studenterna övas i reflekterande seminarier under VFU kring patientfall att självständigt urskilja, formulera och lösa problem för att uppmuntra självständiga och kritiska bedömningar och analys av komplexa situationer i relation till vetenskap och beprövad erfarenhet.

Disputerade lärare examinerar kurser och är med vid planering av samtliga kurser.

Sakkunnigas kommentarer

Det finns en tydlig beskrivning i självrapporteringen om hur studenterna tränas i vetenskapligt skrivande

och djup genom de olika kurserna via seminarier, artiklar, avhandlingar och aktuell forskning. Tillsammans med lärarnas forskningsaktivitet och publikationsvolym bedömer de sakkunniga att utbildningens forskningsanknytning säkerställs.

Utskottets kommentarer

Utskottet bedömer utifrån det samlade underlaget att utbildningen är väl forskningsförankrad.

Examensarbete

Självvärderingen redogör detaljerat för examensarbetskursens upplägg och genomförande, handledning och examination. Examensarbetskursen är förlagd i slutet av andra terminen men förberedelsen för examensarbetet börjar redan i utbildningens första kurs. I barnmorskeprogrammets samtliga kurser med skriftliga inlämningsuppgifter förväntas akademiskt skrivande med referenser till relevanta studier, kurslitteratur och rapporter. Bedömningskriterier för examensarbete hade bilagts underlaget till sakkunniga.

Sakkunnigas kommentarer

De sakkunniga finner det svårt att bedöma examensarbetskursens kvalitet då uppsatser inte ingått i underlaget, men konstaterar att studenter involveras i befintliga forskningsprojekt och att studenterna är nöjda med handledningen som sker både via grupp och individuellt där också peer-learning används. En av de sakkunniga noterar att uppgifter om den akademiska nivån på handledarna saknas i självvärderingen, och påpekar att disputerade lärare borde vara kravet för att handleda på magisternivå.

En av de sakkunniga framhåller att examensarbetet är en slutprodukt där utbildningens examensmål ska uppnås och att den ideala placeringen är sist i programmet så att studenterna har kunnat inhämtat hela innehållet före (se resonemang ovan).

Utskottets kommentarer

Utskottet bedömer att upplägget av examensarbetskursen är genomtänkt och väl genomfört, inte minst i att bedömning sker i två steg, först muntlig och sedan skriftlig. Samarbete med Mälardalens universitet är ytterligare en faktor som bidrar till god kvalitet.

I dialogen med representanter för utbildningen meddelas att examensarbeten inom Barnmorskeprogrammet i många fall ligger till grund för publicering som artiklar vilket särskilt styrker examensarbetenas kvalitet och studenternas involvering i forskningsprojekt.

Den verksamhetsförlagda utbildningens organisation

Självvärderingen beskriver hur VFU genomförs inom förlossnings- och mödrahälsovård, vid gynekologisk mottagning med fokus på abortvård, och vid postpartumavdelning med fokus på amningsvård. Handledare är företrädesvis barnmorskor och läkare. Inom förlossningsvård genomförs den första perioden VFU med fokus på normalt barnafödande, och under den andra perioden är fokus på komplicerade förlopp. Handledare är barnmorska med minst motsvarande två års heltidserfarenhet inom förlossningsvård och i förekommande fall även specialistutbildad läkare inom obstetrik. Under VFU vid barnmorskemottagning är handledare barnmorska med minst motsvarande två års erfarenhet av heltidsarbete inom mödrahälsovård. Få barnmorskor är dock verksamma inom postpartumvården (BB/Gyn/Neo) och inom dessa områden kan det förekomma att sjuksköterskor med eller utan specialistutbildning är handledare. Lärare vid HDa är alltid ansvariga för bedömning och värdering av studenternas prestationer i dialog med handledare som är väl insatt i utbildningsplan och kursplanernas mål.

VFU består av schemalagd arbetstid i verksamhet och annan tid, till exempel för reflektion och VFU-uppgift (rad A–B i tabellen nedan). Under VFU får en student också tid med handledare (rad C). Obligatorisk närvaro under VFU är i genomsnitt 35 timmar per vecka. Därutöver tillkommer fem timmar per vecka för egna studier och campusförlagd undervisning och examinationer. All eventuell frånvaro ska ersättas. HDa har följande VFU-platser per termin: Gävle 4, Falun 6 och Karlstad 4.

	Verksamhetsförlagd utbildning	Antal klocktimmar totalt för <u>en</u> student =totalt 1200
(A)	Schemalagd arbetstid i verksamhet	1050
(B)	Annan tid – specificera: Tid för VFU-uppgift	75 klt
(C)	Handledning- Tid för handledning	75 klt

Kursmålen examineras genom fortlöpande bedömning av studentens prestationer i VFU med hjälp av utvärderingsformulär för varje vårdtillfälle samt bedömningsformulär efter halva kurstiden samt vid placeringens sista vecka. För att studenten ska få betyget G krävs att studenten fullföljt VFU och bedömts godkänd utifrån dokumenten "Evaluering" och "AssCE bedömningsformulär". En representant för lärosätet deltar och leder bedömningssamtal efter halv VFU-period och vid slutgiltigt bedömningssamtal.

Enligt självvärderingen sammanlänkas VFU med innehållet i de teoretiska kurserna. Det kliniska handhavandet reflekteras i seminarier, i loggbok genom problematisering av kliniska fall och hemtentamen där fallbeskrivningar utgör grunden för problematisering och redogörelser av normala och komplicerade förlopp. Självvärderingen ger tre exempel som beskriver hur lärandemål och läraaktiviteter i teoretiska kurser förbereder och konkretiseras i VFU, och vilka bedömningskriterier som ska vara uppfyllda för godkänt resultat

Sakkunnigas kommentarer

En av de sakkunniga kommenterar uppläggning av den verksamhetsförlagda utbildningen med att den praktiska delen av utbildningen är väl beskriven i självvärderingen och bedömningen är att studenterna förbereds på ett bra sätt för barnmorskans alla verksamhetsområden. Sakkunnigs enda kommentar därutöver är att självvärderingen anger att sjuksköterskor och läkare används som handledare i förekommande fall. Sakkunnig framhåller risker för otydlighet när andra yrkesgrupper är handledare och noterar att det i självvärderingen saknas en reflektion kring huruvida kursmålen utifrån SRPH säkerställs när handledaren inte har kunskaper från detta ämne.

Utskottets kommentarer

VFU beskrivs tydligt i underlagen och de problem som föreligger handlar i nuläget om yttre faktorer som programmet utifrån egna möjligheter arbetar aktivt med.

Prestationsgrad

Självvärderingen lyfter fram att konceptet "Next Generation Learning" (NGL) som varit signum för HDa de senaste 15 åren har påverkat prestationsgraden positivt bland studenter och lärare.

	År 2020	År 2021
Helårsstudenter	41,5	40
Helårsprestationer	41,5	38
Prestationsgrad %	100 %	95 %
Yrkesexamen	29	28

Sakkunnigas kommentarer

Genomströmningen av studenter i utbildningen kan anses som god.

Utskottets kommentarer

Utskottet instämmer med de sakkunniga.

4. Studentinflytande

Enligt självvärderingen utser studenterna i utbildningens första kurs representanter som deltar i ämnes- och programmöten. På dessa möten som genomförs terminsvis ges återkoppling till de utvalda studentrepresentanterna som i sin tur återkopplar till den större gruppen studenter i programmet. Utöver återkoppling på de skriftliga utvärderingarna som återfinns i Learn, ges möjlighet till muntlig kontinuerlig utvärdering med lärarna. Kontinuerlig kontakt mellan studenter och lärare erbjuds vid seminarier och föreläsningar samt via mail och telefon.

Vid barnmorskeprogrammets slut genomförs en programutvärdering muntligt.

Sakkunnigas kommentarer

De sakkunniga noterar att studenterna via kursvärderingar, programvärdering och enkäter får lämna synpunkter som sedan används av lärarna i planeringen av kurser och program, och att studentrepresentanter ges tillfälle att efter inbjudan delta vid programmötet en gång per termin då muntliga synpunkter från studentgrupperna diskuteras. Sammantaget bedömer de sakkunniga att studenterna har goda möjligheter att påverka utbildningens planering och genomförande.

Studenternas kommentarer

Den intervjuade studenten uppfattar att kommunikation och bemötande från lärarna med något enstaka undantag var mycket bra, vilket också påpekades i en kursutvärdering. Därutöver hade studenten inget egentligt behov av att kunna påverka sin utbildning eller annat knutet till den, utan följde med det som erbjöds. Grundat i den goda kommunikationen med lärarna och det upplevda bemötandet menar studenten att det skulle ha varit möjligt att påverka om behov hade funnits.

Utskottets kommentarer

Utskottet bedömer utifrån underlagen att utbildningen utnyttjar potentialen med kursutvärdering/analys på ett seriöst sätt. Muntliga eller skriftliga utvärderingar i samband med de sista studentmötena i varje kurs kan vara en väg att öka deltagandet i kursvärderingar.

5. Fokusområden: Internationalisering och hållbar utveckling

Självvärderingen argumenterar för vikten av internationalisering i barnmorskeutbildningen, och för barnmorskans roll för en hållbar utveckling. Barnmorskan som i stort sett möter alla kvinnor i Sverige någon gång i deras liv spelar en viktig roll i kulturmöten och bidrar med interkulturell medvetenhet, värderingsförmåga och förhållningssätt gentemot flickor och kvinnor i olika situationer. I självvärderingen lyfts att internationalisering på hemmaplan är ett område som kan vidareutvecklas, t ex genom att utveckla förståelse för FN:s konvention om mänskliga rättigheter samt barnkonventionen i patientrelationen och komplexa samhällsfrågor. Lärolaget ser möjligheten att bygga internationalisering både på hemmaplan och genom mobilitet främst i samarbete med befintliga internationaliseringsprojekt inom ämnet SRPH. Information om olika möjligheter för mobilitet delges studenterna i början av varje program.

Självvärderingen beskriver hur undervisningen anknyter till hållbarhetsmålen i Agenda 30 där i synnerhet hållbarhetsmålen 2, 3, 4, 5, 16, och 17 valts ut som särskilt relevanta för barnmorskans yrke och arbetsområde. Barnmorskans roll att främja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, bidrar till jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt vilket är en grund för en fredlig och hållbar värld. I självvärderingen redogörs även för uppmärksammade utvecklingsbehov i utbildningen, där ekologiska aspekter av hållbarhetsmålen, liksom sexuellt våld och våld mot barn planeras att skrivas fram tydligare i kursplanerna, och benämningarna kvinna och man kommer att bytas ut mot ordet individ, vilket är en rekommendation från utredningen SOU 2022:35.

Självvärderingen ger vidare detaljerade exempel på lärandemål, läraaktiviteter och bedömningskriterier som rör utvecklingen av studenternas internationella kompetenser och hållbar utveckling. Bland annat genom

att diskutera kvinnors livsvillkor och sexuella, reproduktiva och perinatala hälsa i relation till kultur och hållbarhetsperspektiv, och genom on-lineseminarier med studenter i Etiopien, Bangladesh och Somaliland.

Sakkunnigas kommentarer

Sakkunniga anser att självvärderingen synliggör hur utbildningen integrerar internationalisering, jämställdhet och mångfald samt hållbar utveckling i undervisning och forskning. Internationaliseringen bidrar med fördjupad kunskap till lärarna i möten med personer från olika kulturella sammanhang vilket kommer studenterna tillgodo. Den internationella profilen mot läginkomstländer ses som en särskild styrka.

En av de sakkunniga ställer sig dock tveksam till att utbildningen, enligt självvärderingen, valt att ta bort uttrycken kvinna och man och i stället använda uttrycket individ. Detta då det riskerar att bidra till att osynliggöra kvinnor och rådande maktobalans och kvinnoförtryck.

Utskottets kommentarer

Utskottet uppfattar att kurserna har tydliga internationella inslag utan att detta framgår explicit i kursplanerna. Hållbarhetsperspektivet behöver dock synliggöras och eventuellt skrivas fram i kursplanerna. Förslaget från SoU 2022:35 rör ett examensmål för *värderingsförmågor och förhållningssätt* och innebär en allmänare benämning på den som barnmorskan möter i vården och har ett professionellt förhållningssätt till. Med stöd av programmets omvärldsanalys sker förändringar i programmet, och att tala om individ och person i vissa fall utgör enligt utskottet inget hinder för att i andra lägen tala explicit om kvinnor, män och barn när så är befogat och lämpligt.

7. Sakkunnigas sammanfattning

Styrkor

- Utbildningen har i huvudsak en genomtänkt progression där lärandemålen står i fokus och processen för att nå målen är tydliga.
- Lärarnas vetenskapliga och pedagogiska kompetens med stor forskningsbredd och en omfattande forskningsproduktion.
- Personalens samverkan med andra lärosäten samt nationella och internationella organisationer som berör forskning, utbildning och vård inom SRPH. Detta ger goda förutsättningar för en omvärldsbild som kommer studenterna tillgodo.
- En internationell profil och arbete med hållbarhetsmålen i kurserna.
- Utvecklingen av studenternas vetenskapliga förhållningssätt och -skrivande är god.

Svagheter

- Otydlig ämnesfördjupning av det teoretiska ämnet SRPH. Placeringen av alla teoretiska kurser först i programmet vilket kan försvåra förståelse och fördjupning av ämnet för utbildningen.
- Placeringen av examensarbetet före de två sista kurserna.

Utvecklingsmöjligheter

- Det finns flera barnmorskeprogram i Sverige som har internationalisering som profilområde/strimma i utbildningen. Det är ett viktigt område, men det är också betydelsefullt att det inte blir övervikt på detta eftersom man till stora delar ska utbilda för svenska förhållanden. En mer avvägd fördelning skulle vara lämpligt för att också garantera den fortsatta tillväxten av forskare.
- Lärare som inte bor i närheten av lärosätet kan förvisso undervisa digitalt. För barnmorskestudenter är dock tillgänglighet till fysisk kontakt med lärare och kurskamrater viktigt för lärandet. Det är därför viktigt att också behålla de campusförlagda delarna.
- En övergripande bedömning är att det är viktigt att säkerställa att de disputerade lärarna kan ta ett helhetsgrepp om den teoretiska utvecklingen inom ämnet för programmet.
- För att underlätta bredd och djup inom kunskapsmålet kan teori och VFU varvas genom utbildningen och examensarbetet placeras sist.

Sårbarhet för förändringar

- Om barnmorskeprogrammet enbart baseras på nuvarande lärares omvärldskontakter, forskningsområden och nätverk för internationalisering kan profilmrådet hotas om sådana kontakter upphör, tex om lärare inte längre är anställda vid Högskolan Dalarna.
- Stor grupp inom läraryrket som inte bor i Dalarna.
- Tillgången på VFU-platser.

Utlåtande efter genomförd granskning av Barnmorskeexamen

Datum 2024-06-05

UFN har genomfört kvalitetsgranskning av Barnmorskeexamen med stöd av sakkunniga professor Ingegerd Hildingsson, Uppsala universitet, och professor emerita Ingela Lundgren, Göteborgs universitet. Dialog mellan nämndens granskningsutskott och representanter för utbildningen har förts 2023-08-14 och 2024-05-27.

Styrkor och goda exempel

- Utbildningens användbarhet i hälso- och sjukvården är tydlig och utgör även en stadig grund för vidare högre studier. Ett nära samarbete mellan studenter och lärare och en god forskningsanknytning som stärks av miljöns internationella profil.
- Utbildningen har en genomtänkt progression där lärandemålen står i fokus och processen för att nå målen är tydliga.
- Global samverkan möjliggör pedagogiska inslag och aktiverar studenter både i planering och genomförande. Detta bygger in och främjar kvalitet i utbildningen.
- All personal är involverade i forskning, inklusive adjunkter om än på begränsad nivå. Detta bidrar till att skapa en akademisk miljö och ger goda förutsättningar för en forskningsanknuten utbildning.

Utvecklingspotential

- Profilen med internationalisering med fokus på hållbarhet inom ämnet SRPH kan behöva synliggöras tydligare i utbildningsplan och kursplaner.
- Utveckling av verksamhetsförlagda avsnitt i utbildningen kan i dialog med samarbetspartner i hälso- och sjukvården förbättras avseende kvalitet och säkerställd handledarkompetens, men frågorna är dock starkt beroende av olika yttre faktorer.
- Upprätthålla och utveckla avtalet med Mälardalens Universitet kring examensarbeten, exempelvis genom utbyte av examensarbeten, medbedömning och granskning samt utvärdering av kvalitet.
- Öka studenternas deltagande i kursutvärderingar, exempelvis genom utvärdering knutet till studentaktiviteter vid kurslut.

Krav på åtgärder

Inga omedelbara krav på åtgärder. Fortsätt kvalitetsarbetet på den inslagna vägen med stöd av utvärderingen.

En utvecklingsplan enligt mall ska upprättas av IHOV och föredras i UFN senast **XX-XX-XX**. Utvecklingsplanen ska biläggas institutionens kommande VP.

För UFN

.....
x/dekan

Signerats av: Roger Nyberg (HDA), 2024-06-20